

Folkhälsomyndigheten

Att förebygga kikhosta hos spädbarn

Augusti 2016

Innehåll

1. Om kikhosta idag
2. Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn:
 - Vaccination
 - Behandling och diagnostik
 - Uppmärksamhet
3. Veta mer

Om kikhosta idag

Detta är kikhosta

- Orsakas av bakterien *Bordetella pertussis* som fäster i luftvägarna
- Mycket smittsam och sprids via droppsmitta
- För vuxna oftast en lindrig sjukdom
 - förkylning med hosta och ev. lätt feber
 - ibland mer intensiv och långvarig hosta
- För spädbarn en allvarlig sjukdom
 - inleds med förkylningssymtom och hosta
 - successivt intensivare hosta
 - kikningar och andningsuppehåll
 - kräkningar
 - ev. komplikationer med lunginflammation och hjärnpåverkan

Spädbarn blir svårast sjuka

- Många behöver sjukhusvård
- I värsta fall blir sjukdomen livshotande
- Spädbarn smittas oftast av personer i den närmaste omgivningen som inte är medvetna om att de har kikhosta
- De som är yngre än 6 månader eller inte hunnit få de två första vaccindoserna, är de som drabbas svårast

När barn under tre månader får kikhosta:

- Fyra av tio får någon komplikation (ofta apné, dvs andningsuppehåll)
- Sju av tio läggs in på sjukhus (av dessa har nästan alla apné)
- Åtta av tio har attackvis hosta under 21 dagar eller längre

Detta är en kikning

En kikning uppstår när en person drar efter andan för att få luft, efter en lång hostattack.

- [Spädbarn med kikhosta – film från Mayo clinic, USA](#)
- [Så låter kikhosta hos ett barn – ljudfil från CDC och pkids.org](#)
Klicka på länken till ljudfilen i det fönster som öppnas.

Kikhosta i världen och i Sverige

- En vanlig sjukdom över hela världen
- Orsakar ca 195 000 dödsfall per år bland barn
- Förekommer året runt och varierar naturligt från år till år
- Har ökat i många länder de senaste åren
- Tidigare flera år av stabilt låg förekomst i Sverige, med fler fall under 2014

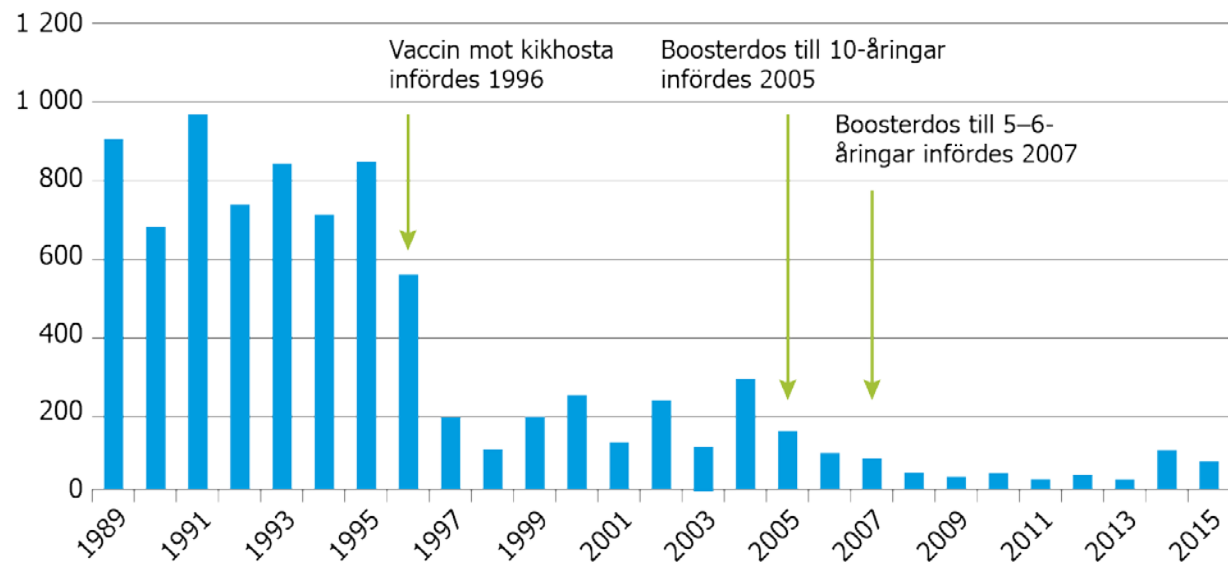

Kikhosta har minskat genom vaccination

- Vaccination mot kikhosta återinfördes 1996
- Därför blir färre sjuka i kikhosta idag, oavsett ålder
- Spädbarn löper större risk att insjukna än andra åldersgrupper

Antal fall per 100 000 spädbarn

Kikhosta förekommer trots vaccination

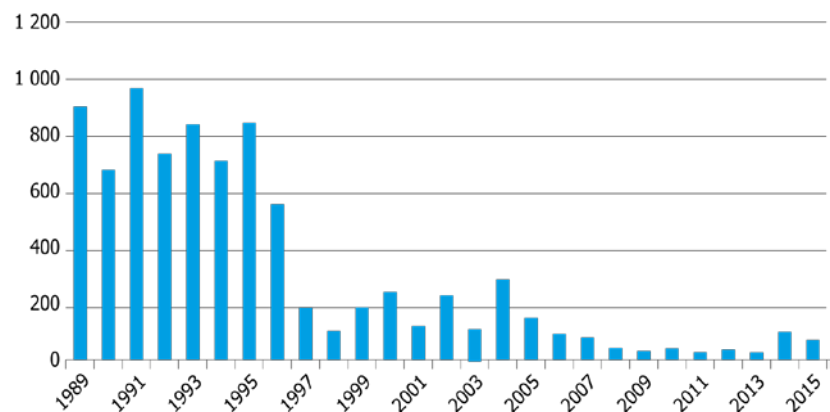
- Varken vaccination eller sjukdom ger ett fullständigt och livslångt skydd
- Vaccination:
 - Skydd mot allvarlig sjukdom uppnås efter första dosen vaccin, vid 2, 5–3 månaders ålder
 - 80–90 % skydd uppnås efter tredje dosen vaccin
 - Immuniteten beräknas avta efter ca fem år
- Naturlig infektion:
 - Immunitet efter naturlig infektion avtar över tid och kvarstår i ca 15 år
- Både den som vaccinerats och den som har naturlig immunitet kan bli lindrigt sjuk och omedvetet sprida smitta

Kikhosta förekommer fortfarande

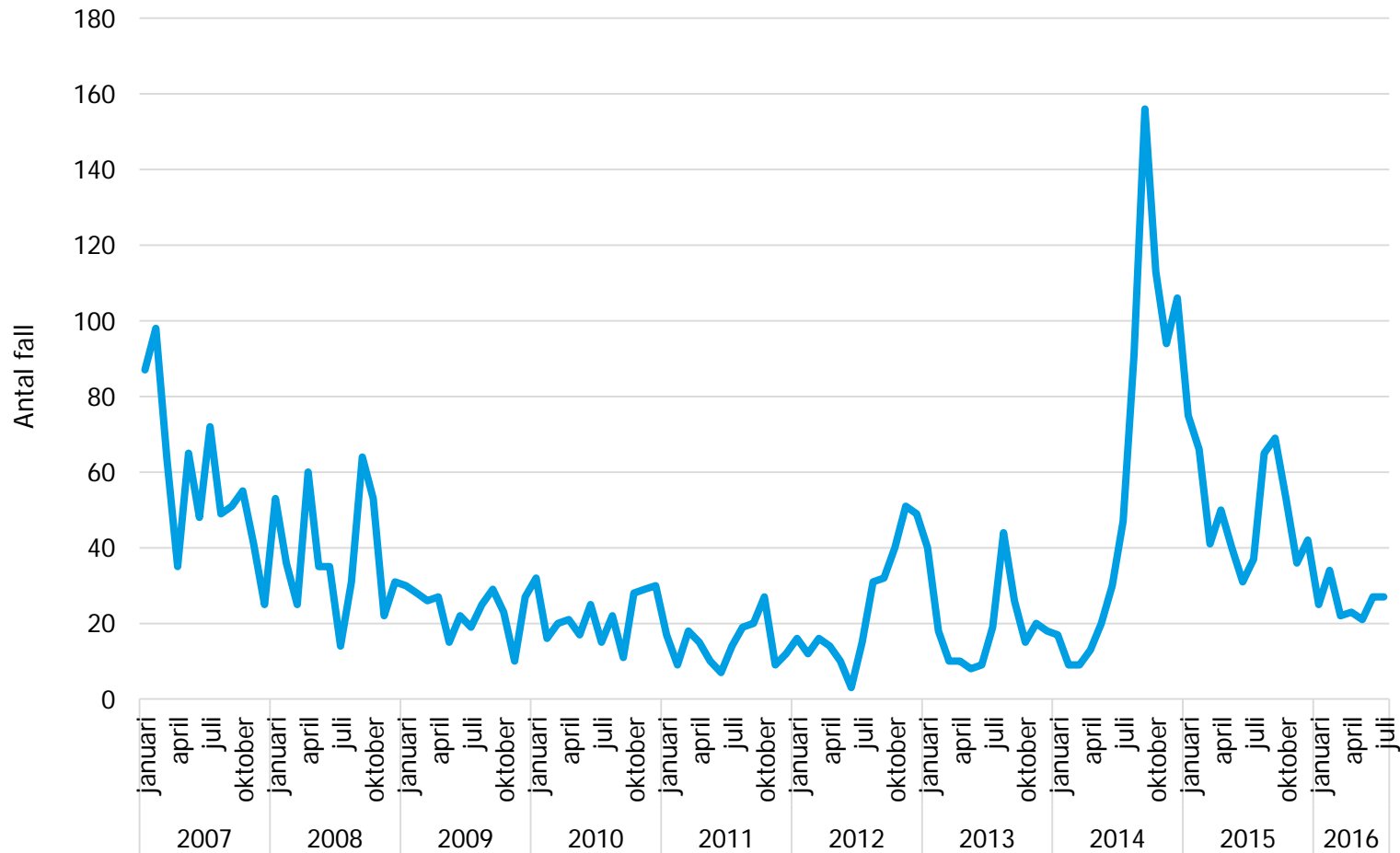
- En trefaldig ökning i alla åldersgrupper under 2014
 - incidensen högst bland spädbarn
- Majoriteten av de spädbarn som insjuknade i kikhosta:
 - var yngre än tre månader
 - var ovaccinerade
 - vårdades på sjukhus och drabbades av komplikationer
- Under 2015 fortsatt högt antal fall men färre än 2014

Antal fall per 100 000 spädbarn

Rapporterade fall av kikhosta i Sverige 2007–juli 2016

Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn

Stärka de förebyggande insatserna

Det är möjligt att förebygga fall av svår sjukdom i kikhosta hos spädbarn, genom att:

Erbjuda vaccination i tid

Diagnostisera och behandla kikhosta tidigt

Uppmärksamma att kikhosta förekommer och är allvarlig för spädbarn

Erbjuda vaccination i tid

Den första dosen vaccin mot kikhosta erbjuds vid tre månaders ålder, enligt det nationella vaccinationsprogrammet

- Den första dosen bör inte senareläggas och får ges redan från 2,5 månaders ålder
- Risken att drabbas av allvarlig sjukdom minskar redan efter första vaccinationen
- Sjukhusvistelse och komplikationer vid kikhosta är vanligast hos de allra yngsta som ännu inte fått något vaccin

Vaccinationsschemat

Vaccinationsschema, enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2016:51) om vaccination av barn i enlighet med det allmänna vaccinationsprogrammet för barn.

Ålder	Barnhälsovård					Elevhälsa		
	3 mån	5 mån	12 mån	18 mån	5 år	1–2	5–6	8–9
Årskurs						1–2	5–6	8–9
Difteri	Dos 1	Dos 2	Dos 3		Dos 4			Dos 5
Stelkramp								
Kikhosta								
Polio								
Hib								
Pneumo- kocker	Dos 1	Dos 2	Dos 3					
Mässling				Dos 1		Dos 2		
Påssjuka								
Röda hund								
HPV (till flickor)							Dos 1+2	

Diagnostisera och behandla tidigt

Tidig provtagning, diagnos och behandling med antibiotika när kikhosta misstänks hos ett spädbarn eller hos någon i spädbarnets närhet.

- Spädbarn under 6 månader bör få antibiotikaproylax redan vid misstanke om att de utsatts för smitta
- Barn under 12 månader bör få behandling vid symtom som tyder på kikhosta, även om sjukdomen ännu inte är konstaterad
- Smittspårning bör ske vid konstaterad kikhosta
- Personer som insjuknat i kikhosta bör tillfrågas om eventuell kontakt med spädbarn och antibiotikabehandling bör övervägas

Symtom hos spädbarn som motiverar provtagning för kikhosta

- Hosta utan andra symtom
- Hosta med
 - kikning
 - cyanos
 - kräkning
 - apné
- Apné som enda symtom
- Symtom (enligt ovan) som inte syns vid undersökningen, men som föräldrarna berättar om

Symtom hos barn och vuxna som motiverar provtagning

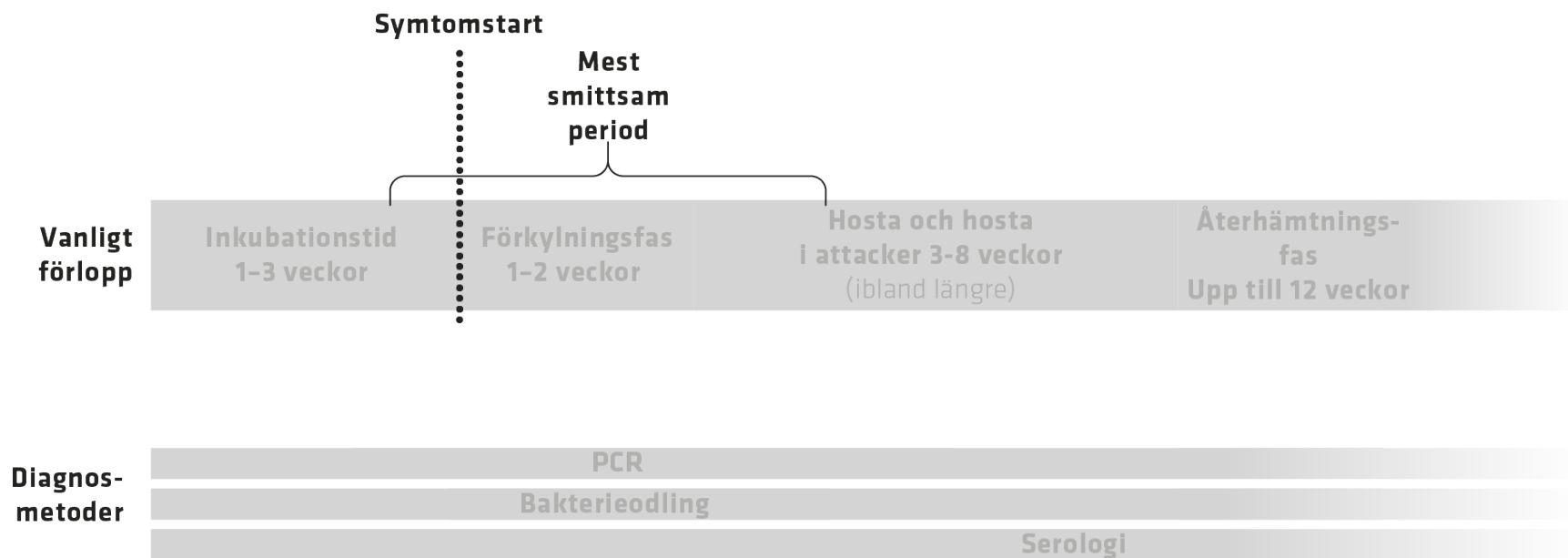
- Hosta hos äldre barn, ungdomar och vuxna, om de har nära kontakt med spädbarn
- Hosta hos gravida kvinnor i slutet av graviditeten, under tredje trimestern

Om kikhosta misstänks bör spädbarnet få behandling tidigt, redan innan provsvar kommit

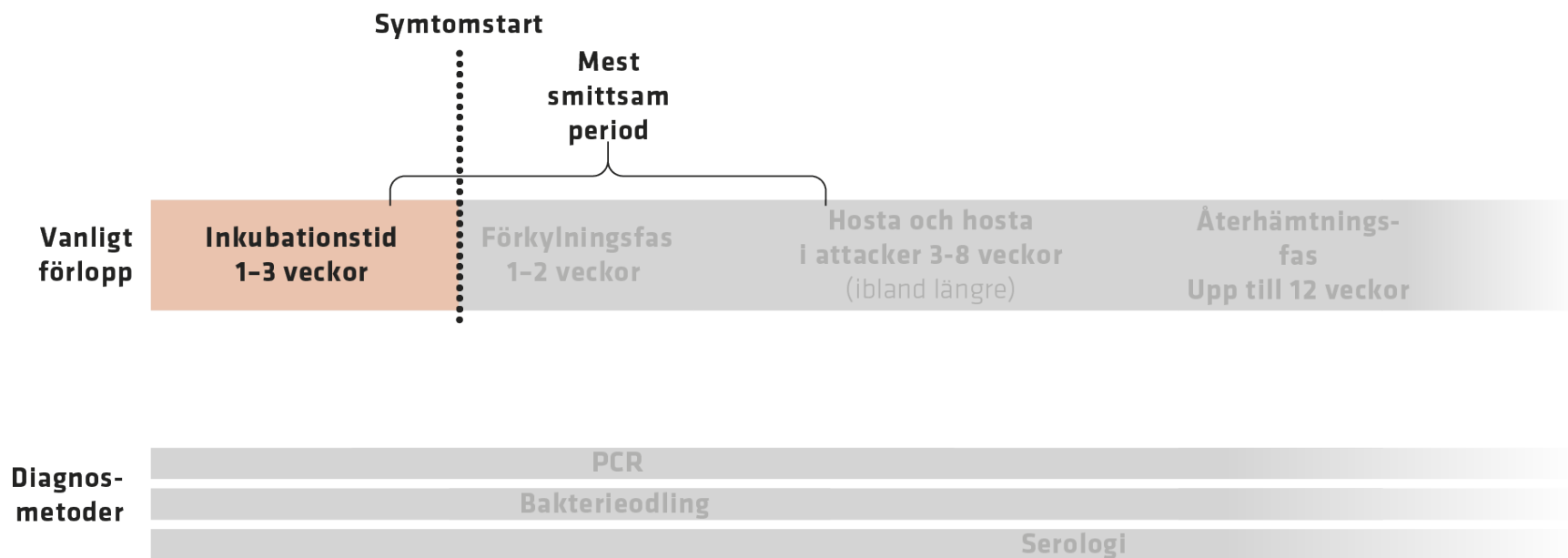

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

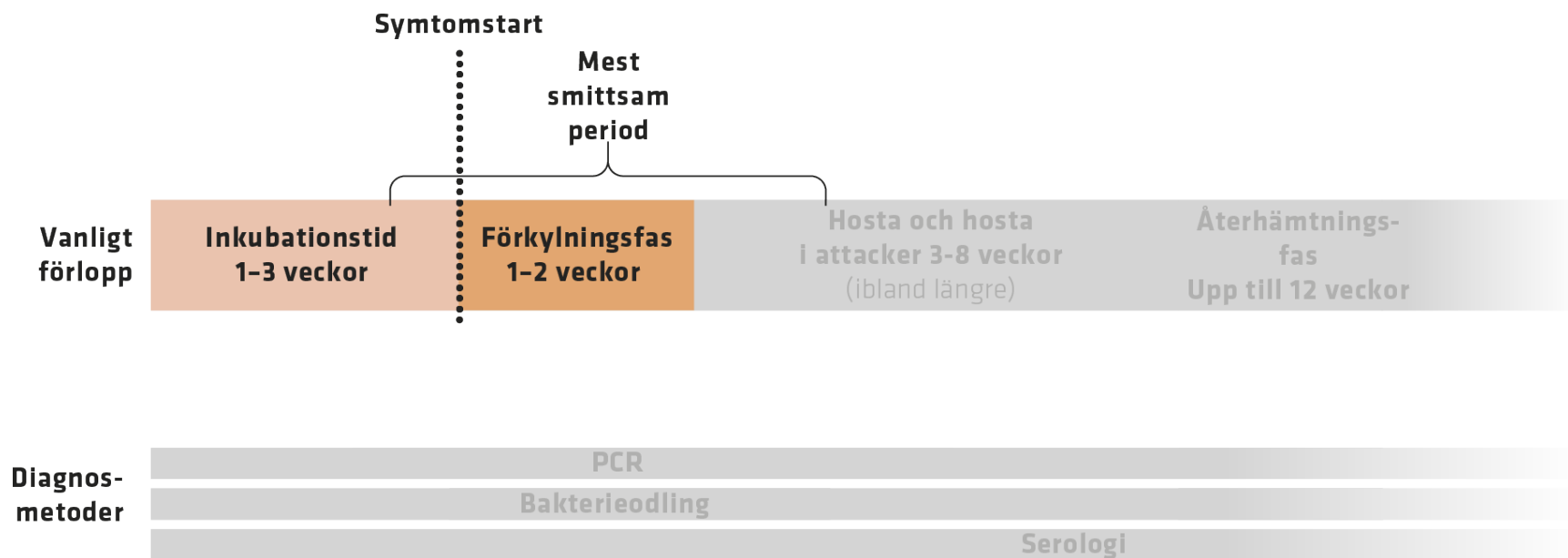

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

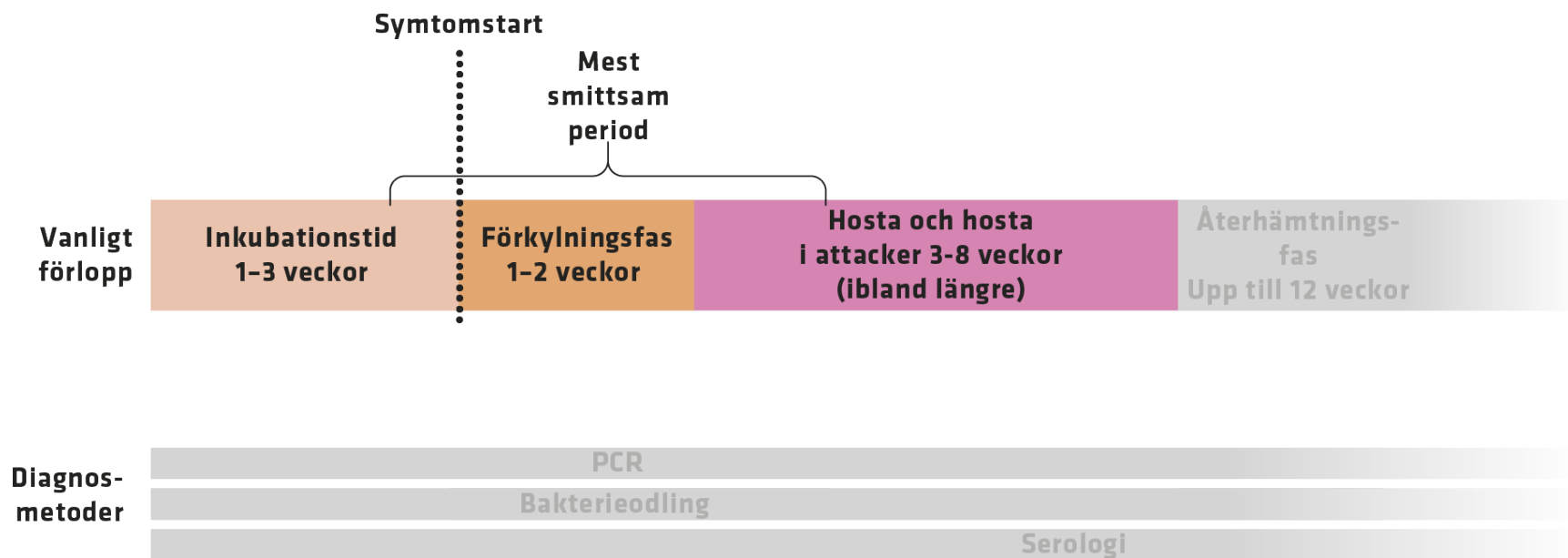

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

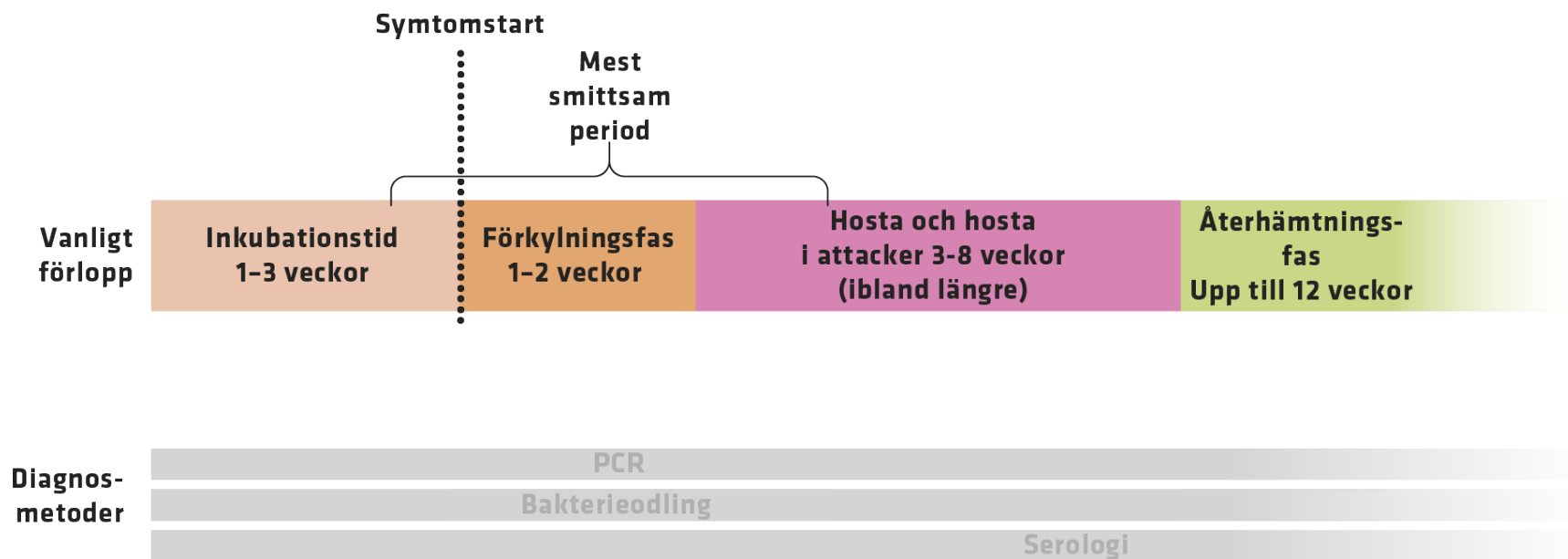

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

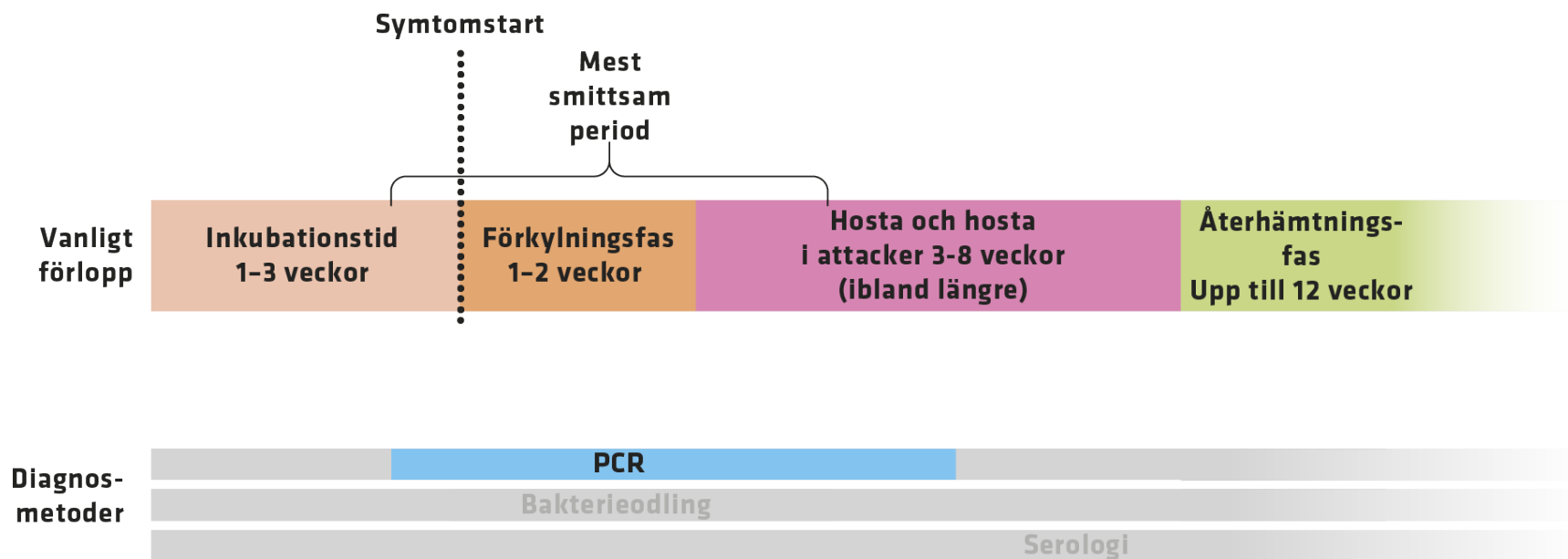

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

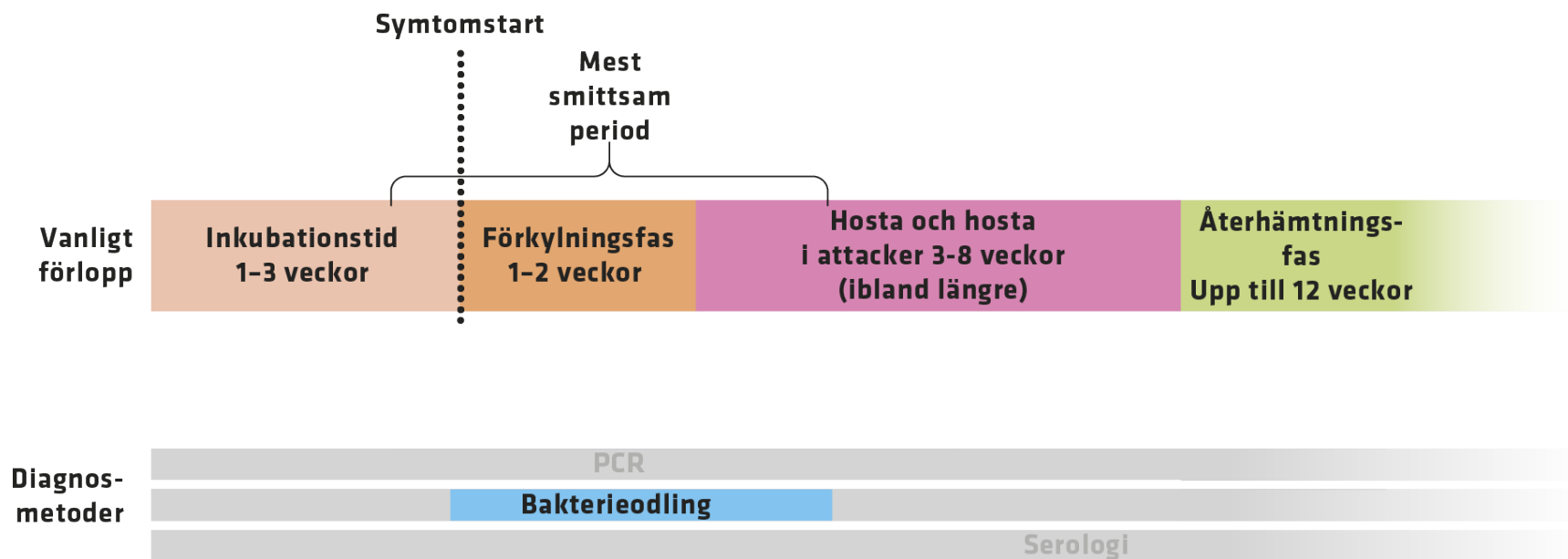

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

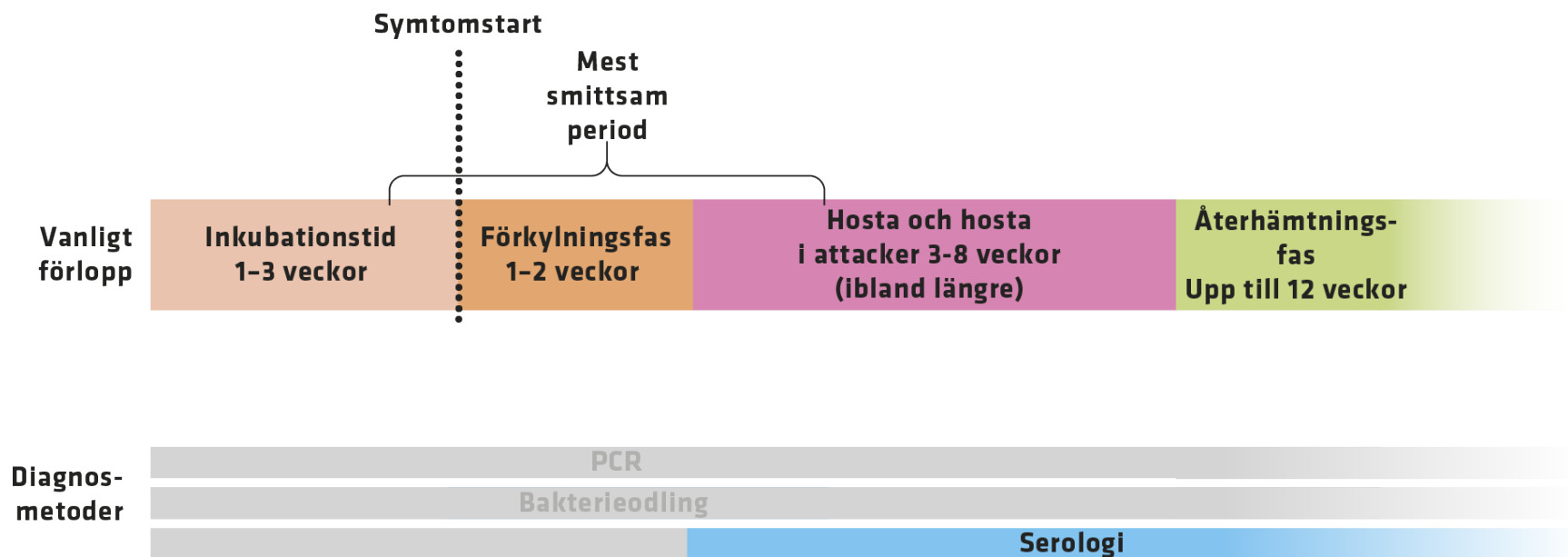

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

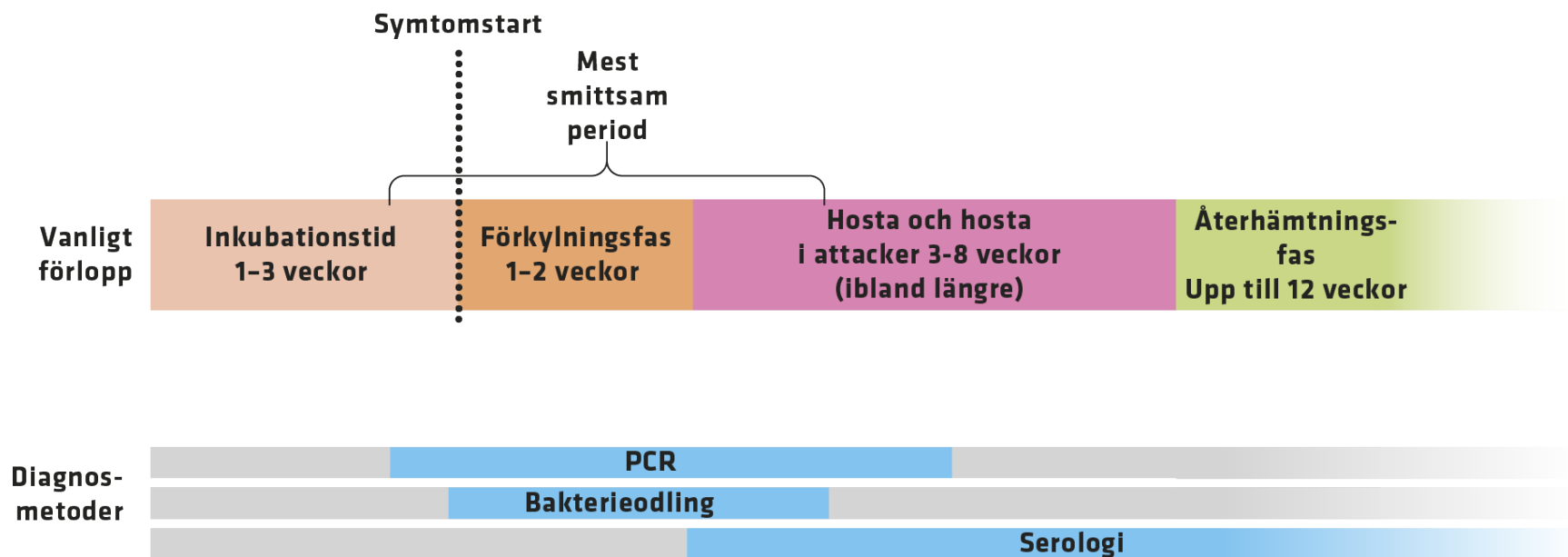

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

Diagnosmetoder vid kikhostans faser

Hög uppmärksamhet på kikhosta

Tänk på kikhosta om personer i ett spädbarns omgivning hostar. Då ökar chansen att förebygga svåra fall av kikhosta hos spädbarn.

- Kikhosta går att förebygga genom vaccination i tid, tidig upptäckt och behandling av fall i omgivningen och genom profylax till spädbarn yngre än 6 månader.
- Om det är möjligt kan kontakten med spädbarn minskas, till dess att smittrisken är avskriven eller infektionen behandlad.

Att känna till

- Kikhosta förekommer fortfarande, under hela året
- Kikhosta kan vara allvarlig, och ibland livshotande, för spädbarn
- Hosta hos barn kan vara kikhosta, även om barnet är vaccinerat
- Kikhosta bör övervägas som orsak vid hosta hos
 - gravida kvinnor som snart ska föda
 - personer nära spädbarn

Veta mer

Mer information

- [Rekommendationer för att förebygga kikhosta hos spädbarn](#)
- [Folkhälsomyndighetens föreskrifter om vaccination av barn \(HSLF-FS 2016:51\)](#)
- [Faktablad – Förebygga kikhosta hos spädbarn – till personal inom hälso- och sjukvård](#)
- [Kunskapsunderlag – litteraturöversikt – Att förebygga kikhosta hos spädbarn](#)